

veli okrenuv se k narodu: »Molite, braćo« i pjeva Oče naš. Zatim diže desnicom sv. Hostiju, lomi je (bez molitve) u tri dijela, moli zadnju pričesnu molitvu i pričesti se, isprazni kalež uz običajnu molitvu. Tako svršava liturgija ovog dana. Tu je, kako se vidi, mjesto euharističke žrtve dramatična uspomena žrtve na križu, kako se očituje u poklonu križu.

Iza ove liturgijske pobožnosti ima narod i svoju, a to je dramatično skidanje s križa i pokapanje. Vjernici danas posvećuju i mole kod sv. groba, jer je svetohranište prazno i stoga otvoreno. Pobožnost sv. groba potječe još iz 10. vijeka. (Usp. krasno djelo: J. Kramp, Vom Sinn und Geist der Karwoche, Herder, Freiburg 1923).

Isus u grobu.

Marija Magdalena i Marija Josipova nijesu mogle da se udalje od onoga mjesta, u kome je počivalo tijelo Isusovo. Premda Isusa nijesu više gledale ni slušale, ipak su u tuzi svojoj siele prema vratima groba, da budu barem u blizini Njegovoj. U sumračju večernjemu ostadoše nešto dulje, da plaču za onim, koji im je bio tako mlo.

A Isus je mirno počivao u grobu. Poslije svega onoga, što je pretrpio, zaslužio je, da se odmori. Kako je Bog Otac počinio, kad je stvorio svijet, tako je trebalo da otpočine i Bog Sin, kad ga je otkupio. Videći da je gospodar legao na počinak, zapalo je i sunce, da se i ono odmori od tuge, koju je danas vidjelo. (Dr. R. Vimer, Muka i slava Gospodina našega Isusa Krista, 1922, str. 241).

USKRS.

Crkveni su obredi današnjeg dana vrlo zanimivi. Na Veliki petak preminuo je Krist, drugi Adam, i iz njegova boka ustade njegova zaručnica, sveta Crkva: time je novo ljudsko pokoljenje osnovano. U liturgiji Velike subote ustaje iz hladnog groba Krist, Gospod, svjetlost svijeta, koja rasvjetljuje svakog čovjeka. Ta je liturgija veliko umjetničko djelo: jedinstvenost kompozicije, nježnost simboličke. Crkva nam tako predložuje uskrsnuće krštenika na novi život u Kristu (Kol. 3, 1—4). Sv. misa pak uz to slavi uskrsnuće Isusovo iz groba. Ta je misa prenesena od Uskrsa na Vel. subotu. No misa se na Uskrs isključivo bavi uskrsnulim Spasiteljem. »Ovo je dan, koji stvori Gospod« (ps. 117, 24). Danas Krist »pobjeđivši smrt otvorio nam vrata vječnosti« (misna molitva).

Ovo je pravi *Pascha* ili »prolaz«, kada je Andeo oslobodio Israelce od ropstva Egipatskog. Krist, pravo janje uskrsno, izbavlja nas od smrti na život. Kako su danas vesele bile bijele falange (obučene u albu) prvih vijekova, falange neofita, prepородenih u krštenju

za uskrsne noći! kako su radosno pristupili k presv. Euharistiji! Po »Caeremoniale episcoporum« pjeva danas biskup sv. misu, te daje sv. pričest kleru i puku. Biskup je naime zamjenik Kristov i ovom se svečanošću očima gleda Apostolova riječ: »Kruh, koji lomimo, nije li zajednica tijela Kristova? Jer kako je jedan kruh, tako smo i mi mnogi jedno tijelo« (1 Kor. 10, 16).

U sv. misi u pristupu uskrsnuli Krist hvali svog Oca; hvali ga, jer je njegova čovječja narav proslavljena i puna blaženstva. Hvalimo li i mi Bogu za dobra primljena? — Evandelje je kao i na Vel. sabotu: Uskrsnuli Krist se ukazuje ženama. Muževi se nijesu slavno ponijeli za muke Isusove, dok su žene učestvovala odvažno, pa su stoga i zavrjebile, da se njima najprije ukaže Isus. Sadržaj evanđelja se zrcali i u pjesmi *Posljednice* iza poslanice. I ona je mila¹⁾.

Svetoj Žrtvi uskrsnici,
Dajte slavu, krštenici!
Janje ovce oslobodi,
Krist nas grešne preporodi.
Sa životom smrt se rasta,
I čudesna borba nastala:
Voda živih pade tada,
I živ opet vlada.

Marija, kazuj, glasi,
Što na putu vidjela si?
Grob ja vidjeh Krista Boga,
Svijetu slavu uskrsloga,
Anđele i platno bijelo,
U kom bješe drago tijelo.

Ufanje mi uskrslo je,
Krist moj Gospod i sve moje.
Idi za njim vi ćete i
Vidjet ga u Galileji.

Znamo, da si doistine,
Uskrsnuo, Božji Sine;
Pobjedniče, kralju divan,
Budi nama milostivan! Amen. Aleluja!
(Dr. D. Kniewald, *Rimski misal*, str. 308).

Sve je danas svečano. Silan narod napunja hram Božji, gori jučer blagoslovena uskrsna svijeća, orgulje se javljaju najljepšim

¹⁾ Ne zna se, tko je tu pjesmu sastavio. Ona potječe iz 13. vijeka i pripisuje se Wipu, dvorskom kapelanu Konrada II. i Henrika III.

akordima i svaki se čas opetuje radosni poklik »Aleluja«. U poslanici se čuje Pavlova riječ: »Braćo! Očistite stari kvasac, da budete novo tijesto, kao što ste prijesni hljeb, jer pasha naša žrtvova se Krist. Zato se veselimo ne u kvascu starom ni u kvascu pakosti i bezakonnja, nego u prijesnom hljebu čistote i istine« (1 Kor. 5, 7—8). Sve nas opominje na obnovu života (M. Flad, L'education par la liturgie, str. 314). Židovi su morali prije Pashe odstraniti iz kuće sav stari kvasac, te su kod pashe i za slijedećih 7 dana jeli prijesni kruh. Po sv. Pavlu kvasac je simbol promjenljivosti i prolaznosti, propadanja, stoga i grijeha. Prije krštenja smo kvasac grijeha, ali je za nas Krist maknut kao uskrsno janje i u krštenju smo jedno s tim janjetom. Kršćani dakle treba da slave uskrsnu gozbu kao prijesni hljeb u »istini«, t. j. u pravoj vjeri i u »očišćenju« mišljenja i djelovanja.

Ljudi obično žele prijateljima sretan uskrs. Što mi želimo? Želimo s Crkvom, kako ona moli u popričesnoj molitvi: »Ulij nam, Gospode, duha ljubavi svoje, da složne učiniš blagošću svojom koje si nasitio (u pričesti) uskrsnim otajstvima«. To su ideali kršćanske savršenosti u ljubavi spram Boga i bližnjeg. To neka budu naše želje u Kristu našem. (J. Kramp, Vom Sinn und Geist der Karwoche, s.145)

Sv. Toma i Isusovo uskrsnuće.

Nije Toma pogriješio, što je tražio dokaze za uskrsnuće Isusovo, ali je pretjerao, kad nije vjerovao jednodušnom svjedočanstvu desetorice svojih drugova. Što bi bilo od vjere, kad nitko ne bi htio vjerovati, da je Gospodin uskrsnuo, dok mu se Isus lično ne ukaže? Nije stoga Isus mogao prešutjeti, da ne ukori Tomu dodajući: »Kad si me vidio, Toma, vjerovao si. Blago onima, koji ne vidješe, ali vjerovalaše«. Kao da mu kaže: Toma, nijesi dobro uradio, što si tek onda vjerovao, kad si me vidio; morao si prije vjerovati, gdje su toliki vjerodostojni svjedeci uvjeravali, da sam uskrsnuo. Za sjajnu izjavu Tominu: »Gospodine moj i Bože moj« nije Isus pohvalio Tome, kako je nekoć pohvalio Petra, kad mu reče da je Krist, Sin Boga živoga. Mimo svako očekivanje, pohvalio je Isus one, koji ne traže svjedočanstvo svojih očiju i ruku: »Blaženi, koji ne vidješe, a vjerovalaše«. Tako poručuje Isus svima, koji Ga poslije Uskrsnuća nijesu vidjeli, a ipak vjeruju, da je uskrsnuo. Te čeka veća nagrada. Gospodin odabrao je apostole, koji su ga poslije Uskrsnuća gledali, slušali, s Njime blagovali i rukama se doticali rana Njegovih. Ti će svijetu jamčiti za uskrsnuće Isusovo. Blaženi dakle oni, koji vjeruju riječima Njegovih apostola i njihovih nasljednika

Broj ovih, koje Isus nazva blaženima, narastao je skoro na milijune. S jednoga kraja svijeta do drugoga počese nebrojeni ponavljati riječi anđelove: »Uskrsnu, kako reče«. Ne smeta ništa što Isusa nijesu vidjeli očima, niti ga se dotaknuli rukama. I pojedini narodi umriješe. Nestade ih kao u kakovo bezdno, iz koga se ne će vratiti. Samo Isus stojeći na odvaljenoj pečini svoga groba kao na prijestolju, sa križem u ruci gleda, kako ljudi dolaze i iščezavaju. Jedino On je besmrtni kralj do vijeka. (Dr. R. Vimer, Muka i slava G. n. Isusa Krista, str. 292—3).